

DOI: [10.32702/2307-2105-2022.3.3](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.3.3)

УДК 332.

*О. В. Ольшанський,
д. держ. упр., професор кафедри економіки і підприємництва,
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
ORCID ID: 0000-0002-1888-7653*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

*O. Olshanskyi
Doctor of Science in Public Administration,
Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship,
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*

THE PROSPECTS OF ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF THE STRATEGY FOR ECONOMIC DEVELOPMENT OF DONETSK AND LUHANSK REGIONS IMPLEMENTATION

У статті визначено основні перспективні заходи щодо розбудови підприємництва в контексті реалізації Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року, до яких віднесено розвиток інфраструктури підтримки підприємництва, завдяки якому відбудеться зростання та активізація малого та середнього підприємництва, збільшення обсягів інвестицій та торгівлі. Подано показники перспектив розвитку мікропідприємництва, малого та середнього бізнесу до 2030 року. Визначено джерела фінансування (фонди, кредити, в тому числі міжнародні, гранти, інвестиційні ресурси тощо) заходів щодо розвитку підприємництва на Сході України. Зауважено про перспективу створення державної установи "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" та його регіональних відділень (Луганського і Донецького). Виокремлено такий захід як впровадження уроків підприємництва задля збільшення схильності молоді східних регіонів до підприємництва та подано перспективні показники запроваджених уроків підприємництва в закладах середньої освіти (школах). За результати аналізу Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей було сформовано агрегований операційний план її реалізації, який свідчить що до активізації розвитку малого та середнього підприємництва на Сході України буде залучено багато відповідних установ, які мають сприяти виконання цих заходів у відповідні строки.

The article identifies the main promising measures for business development in the context of the Strategy for Economic Development of Donetsk and Luhansk regions until 2030, which include the development of business support infrastructure that will increase and intensify small and medium enterprises, increase investment and trade, improve tax legislation for business entities, which should motivate the local population to develop entrepreneurial activity and self-employment. The indicators of prospects for the development of micro-entrepreneurship, small and medium-sized

businesses until 2030 in Luhansk and Donetsk regions are presented. Sources of financing (funds, loans, including international ones, grants, investment resources etc.) of measures for the development of entrepreneurship in eastern Ukraine have been identified. The prospects and importance of establishing a state institution "Office for Entrepreneurship and Export Development" and its regional branches (Luhansk and Donetsk) were noted. Such an event as the introduction of lessons (learning) of entrepreneurship to increase the propensity of young people in the eastern regions to entrepreneurship and highlighted the long-term indicators of the introduction of entrepreneurship lessons in secondary education (schools). The strategy for economic development of Donetsk and Luhansk regions for the period until 2030 provides for the establishment of the Fund for Entrepreneurship Development with the support and the Fund for Consortium Financing of Investment Projects. Based on the results of the analysis of the Economic Development Strategy of Donetsk and Luhansk regions, an aggregate operational plan was formed, which shows that many relevant institutions will be involved in intensifying the development of small and medium enterprises in eastern Ukraine. The implementation of these initiatives will increase financial revenues to local budgets through the development of small and medium enterprises in the restaurant, hotel, transport business, consumer services (household services) and etc.

Ключові слова: перспективи; заходи; підприємництво; стратегія; бізнес; план.

Key words: prospects; measures; entrepreneurship; strategy; business; plan.

Постановка проблеми. Розбудова економіки на сході країни є передумовою для еволюційної реінтеграції тимчасово окупованих територій та підвищення добробут людей, що проживають в Луганському та Донецькому регіонах. Економіка цих областей потребує реалізації специфічних економіко-правових умов та удосконалення системи державного управління задля покращення організації економічних процесів. У зв'язку з цим, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2021 р. № 1078-р було затверджено Стратегію економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року [1]. Яка передбачає також розвиток підприємництва, як основи розбудови економіки цих територій. Тому аналіз перспектив розвитку підприємства в умовах збройного конфлікту та в контексті реалізації Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей актуальний для представників малого та середнього бізнесу.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематику розвитку підприємництва на Сході України досліджує багато науковців та фахівців. Проте слід виокремити тих, які приділяють увагу саме малому бізнесу та його розвитку в сучасних умовах, на теренах Луганської і Донецької областей та з урахуванням впливу збройного конфлікту: Заблудську І.В., Мельникову О.А., Пашіну Н.П., Серебряк К.І., Гречану С.І., Скрипник С. В., Шепель І. В., Степанову Д. С., Кального С. В., Іванова С.В. та інших [2-5].

Розбудова підприємництва з урахуванням впливу збройного конфлікту актуальна тема сучасних наукових та прикладних досліджень, через пошук нових державних механізмів регулювання економічних процесів, що обумовлює необхідність аналізу проблем та перспектив розвитку підприємництва в контексті реалізації Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року.

Мета статті: визначення заходів щодо розбудови підприємництва в контексті реалізації Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей.

Виклад основного матеріалу. Через збройний конфлікт розбудова підприємництва на Сході України довгі роки не мала стратегічного підходу. Сьогодні існує ще багато факторів, які стримують розвиток підприємництва не тільки в Луганській і Донецькій областях, але і на всій території України, серед яких — недосконалість податкового законодавства для суб'єктів підприємництва, яке слабо мотивує місцеве населення до розвитку підприємницької діяльності та самозайнятості. Вкрай необхідне удосконалення механізмів державного регулювання підприємств малого та середнього підприємництва для ефективного використання внутрішнього економічного потенціалу Донецької й Луганської областей та створення в регіонах сприятливого бізнес-клімату, який стимулюватиме залучення інвестицій та розвиток малого і середнього бізнесу.

В цьому контексті в Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року передбачено реалізацію такого заходу — розвиток інфраструктури підтримки підприємництва, завданням якого є сприяння зростанню малого та середнього підприємництва, збільшення обсягів інвестицій та торгівлі. У таблиці 1 подано показники перспектив розвитку мікропідприємництва, малого та середнього бізнесу до 2030 року в Луганській та Донецькій областях.

Таблиця 1.
Показники перспектив розвитку мікропідприємництва, малого та середнього бізнесу [1]

Найменування показника	Області	Базовий (на 1 січня 2021 р.)	Проміжний (до 2025 року)	Цільовий (до 2030 року)
Частка обсягів товарів та послуг, реалізованих суб'єктами мікропідприємництва, малого та середнього підприємництва, %	Донецька область	35	37	40
	Луганська область	81	81	81
	Україна	64		
Кількість суб'єктів мікропідприємництва, малого та середнього підприємництва на 1 тис. населення	Донецька область	43	36	40
	Луганська область	34	40	46
	Україна	46		
Частка зайнятого населення у мікропідприємстві, малому та середньому підприємстві, %	Донецька область	75	78	81
	Луганська область	90	90	90
	Україна	81		

Розбудова малого підприємництва, трансформація його на середній та великий бізнес потребує відповідних заходів з боку держави. Основною метою яких є створення інфраструктурної підтримки підприємництва та бізнес-середовища (зокрема центрів підтримки бізнесу) для надання інформації, навчання основ підприємництва, юридичної підтримки та консультування щодо реалізації державних програм, допомоги в отриманні кредитів, в тому числі міжнародних, грантових та інвестиційних ресурсів, допомоги в участі у публічних закупівлях та приватизації, в експорті, створенні постійно діючої платформи взаємодії місцевої влади із підприємцями тощо [1].

Реалізація цього заходу дасть змогу прискорити введення нових виробничих потужностей та розширення діючих, сприяти появі нових суб'єктів господарювання шляхом покращення доступ мешканців східних областей до актуальної тематичної інформації задля активізації підприємницької діяльності та малого бізнесу. Поява нових виробничих кластерів/хабів сприятиме зростанню та трансформацію локального підприємництва у регіональних або національних лідерів.

В Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року передбачено створення Фонду розвитку підприємництва та Фонду консорціумного фінансування інвестиційних проєктів. Фінансування буде надаватися Німеччиною у рамках реалізації міжнародної програми “Економічне відновлення та розвиток мікро-, малого та середнього підприємництва”. Доступ до фінансування мікро-, малого та середнього підприємництва”. А вразливі групи населення та громади, територія яких прилягає до лінії розмежування, монофункціональні міста, жіноче підприємництво, соціальне підприємництво, будуть підтримуватися шляхом надання мікрогрантів. Для приросту капітальних інвестицій на 2—4 % відносно ВРП буде приведено розширення програм кредитування мікропідприємництва, малого та середнього підприємництва у Луганській та Донецькій областях [1].

Окрім того, слід зауважити, що створення та функціонування державної установи “Офіс з розвитку підприємництва та експорту”, а також її регіональних відділень (Луганського і Донецького) дозволять представникам підприємницьких кіл Донецької та Луганської областей брати безпосередню участь у міжнародних виставкових заходах з метою активізації використання інвестиційного потенціалу регіону за підтримки національного Фонду розвитку підприємництва та Фонду розвитку інновацій.

Заслужовує на уваги реалізація такого заходу як — впровадження уроків підприємництва. Завдання цього заходу це збільшення схильності молоді східних регіонів до підприємництва та самозайнятості, таблиця 2.

Таблиця 2.
Кількість закладів середньої освіти (школи), де будуть у перспективі запроваджені уроки підприємництва [1]

Найменування показника	Область	Базовий (на 1 січня 2021 р.)	Проміжний (до 2025 року)	Цільовий (до 2030 року)
Кількість закладів, од. частка від усіх закладів, %	Донецька область	-	218 40	546 100
	Луганська область	-	108 40	269 100

Результати дослідження Агентства США з міжнародного розвитку (United States Agency for International Development) свідчать, що підприємництво не є популярним видом господарської діяльності серед населення на Сході України, тому для пом'якшення зазначеного ефекту на наступні покоління необхідно додати підприємницьку компетенцію як пілотну навчальну програму починаючи зі школи та під час всього періоду навчання в закладах загальної середньої освіти в Донецькій та Луганській областях [1].

Імплементація перспективних ініціатив в операційному плані реалізації Стратегії економічного розвитку Донецької й Луганської областей на період до 2030 року сприятиме збільшенню фінансових надходжень до місцевих бюджетів завдяки розвитку малого та середнього підприємництва у сфері ресторанного, готельного, транспортного бізнесу, сфері побутового обслуговування тощо.

В таблиці 3 подано агрегований операційний план реалізації Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей року щодо розбудови підприємництва, який свідчить що для активізації розвитку малого та середнього підприємництва має бути виконано багато завдань і залучено немало відповідних установ.

Таблиця 3.
Агрегований операційний план реалізації
Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей
на період до 2030 року щодо розбудови підприємництва [1]

Найменування завдання	Строк	Відповідальні за виконання
<i>Захід. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва</i>		
4. Розроблення моделі інфраструктури підтримки бізнесу з урахуванням можливостей онлайн-платформи Дія. Бізнес	травень 2022 р.	Мінреінтеграції Мінекономіки Мінцифри Мінрегіон державна установа “Офіс з розвитку підприємництва та експорту” (за згодою) державна установа “Юкрейнінвест” (за згодою) Донецька облдержадміністрація Луганська облдержадміністрація
5. Сприяння створенню інфраструктури підприємництва з урахуванням розробленої моделі інфраструктури підтримки бізнесу	постійно	Донецька облдержадміністрація Луганська облдержадміністрація Мінцифри органи місцевого самоврядування (за згодою)
<i>Захід. Забезпечення доступу до програм фінансування, зокрема міжнародних</i>		
6. Ініціювання переговорів з ЄС та іншими партнерами з розвитку та поновлення фінансування мікропідприємництва, малого та середнього підприємництва в рамках програми FinancEast	грудень 2021 р.	Мінреінтеграції Мінфін Мінекономіки МЗС
11. Сприяння наданню суб'єктам малого підприємництва грантів на реалізацію проектів	постійно	Донецька облдержадміністрація Луганська облдержадміністрація органи місцевого самоврядування (за згодою)
<i>Захід. Адаптація програми державної підтримки інвестиційних проектів із значними інвестиціями до умов регіону</i>		
16. Утворення регіонального підрозділу державної установи “Офіс з розвитку підприємництва та експорту”	грудень 2021 р.	державна установа “Офіс з розвитку підприємництва та експорту” (за згодою) Мінреінтеграції
<i>Захід. Формування позитивного іміджу Донецької та Луганської областей</i>		
25. Забезпечення участі представників підприємницьких кіл Донецької та Луганської областей у міжнародних	2021—2025 роки	Донецька облдержадміністрація Луганська облдержадміністрація державна установа “Юкрейнінвест” (за згодою)

Найменування завдання	Строк	Відповідальні за виконання
виставкових заходах з метою поширення інформації про інвестиційний потенціал регіону		державна установа “Офіс з розвитку підприємництва та експорту” (за згодою)
<i>Захід. Технічна підтримка зовнішньоекономічної діяльності</i>		
41. Підтримка участі представників мікропідприємництва, малого та середнього підприємництва в міжнародних ділових заходах з розвитку експортної торгівлі	постійно	Донецька облдержадміністрація Луганська облдержадміністрація державна установа “Офіс з розвитку підприємництва та експорту” (за згодою) Мінреінтеграції Мінекономіки
43. Підтримка на державному рівні участі представників мікропідприємництва, малого та середнього підприємництва у торгових місіях за кордоном	2021—2025 роки	Донецька облдержадміністрація Луганська облдержадміністрація МЗС Мінреінтеграції Мінекономіки державна установа “Офіс з розвитку підприємництва та експорту” (за згодою)
44. Сприяння виходу на зовнішні ринки промислових підприємств Донецької та Луганської області, діяльність яких спрямована на вироблення продукції з високою доданою вартістю, підприємств переробної галузі, що здійснюють обробку сировини, матеріалів, продуктів, отриманих у промисловості або вироблених у сільському господарстві, а також підприємств з виробництва обладнання для інших галузей господарства	2021—2025 роки	Донецька облдержадміністрація Луганська облдержадміністрація Мінекономіки Мінреінтеграції державна установа “Офіс з розвитку підприємництва та експорту” (за згодою)
45. Навчання суб’єктів мікропідприємництва, малого та середнього підприємництва з питань оформлення сертифікатів, отримання дозвільних документів, пошуку партнерів для торгівлі на ринках Європи, Азії, Африки, Америки	2021—2025 роки	Донецька облдержадміністрація Луганська облдержадміністрація Мінекономіки державна установа “Офіс з розвитку підприємництва та експорту” (за згодою)
<i>Захід. Впровадження уроків підприємництва з початкової школи</i>		
119. Розроблення концепції уроків підприємницької компетенції, методології, навчальних матеріалів, відповідного нормативного документа	липень 2022 р.	МОН провідні бізнес-асоціації (за згодою)
120. Залучення допомоги партнерів з розвитку у розробленні навчальних матеріалів, проведенні майстер-класів, заходів з популяризації підприємницької діяльності, наданні фінансових та людських ресурсів для реалізації ініціативи	серпень 2022р.	Мінреінтеграції МОН
121. Впровадження уроків підприємницької компетенції, співпраця з батьками та партнерами з розвитку	вересень 2022 р.	Донецька облдержадміністрація Луганська облдержадміністрація заклади загальної середньої освіти Донецької та Луганської області (за згодою)

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, до основних перспективних заходів щодо розбудови підприємництва в контексті реалізації Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей віднесено розвиток інфраструктури підтримки підприємництва, завданням якого є сприяння зростанню малого та середнього підприємництва, збільшення обсягів інвестицій та торгівлі. Подані показники перспектив розвитку мікропідприємництва, малого та середнього бізнесу дозволило зауважити, що реалізації цього заходу дасть змогу прискорити введення нових виробничих потужностей чи розширити діючі, досягти активізації підприємницької діяльності та малого бізнесу на Сході України. Також виокремлено такий захід як впровадження уроків підприємництва задля збільшення схильності молоді регіону до підприємництва. За результати аналізу Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року було сформовано агрегований операційний план її реалізації, який свідчить що для активізації розвитку малого та середнього підприємництва на Сході України буде залучено багато відповідних установ.

Перспективами подальших досліджень є аналіз ефективності виконання запланованих заходів у встановлені строки.

Список літератури.

1. Стратегія економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-strategiyi-ekonom-a1078r>.
2. Розвиток Луганщини в умовах військового конфлікту: аспект позиціонування. Заблодська І.В., Мельникова О.А., Заблодська Д.В, Прогнозування і планування розвитку економіки: мікроекономічний та макроекономічний рівні: [монографія]. Riga: Izdevniecība "Baltija Publishing", 2019. pp. 223-239.
3. Кальний С. В. Особливості діяльності малих та середніх підприємств у контексті інноваційного розвитку регіонів. *Ефективна економіка*. 2021. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9713>. DOI: [10.32702/2307-2105-2021.12.77](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.77)
4. Ustymenko V., Pashyna N., Sieriebriak K., Hrechana S., Zablodska D. et al. Conceptual content of infrastructural support for the development of post-conflict territories of Luhansk region in the war conflict and pandemic conditions. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2021. Vol. 43. No. 1. pp. 66–76.
5. Скрипник С. В., Шепель І. В., Степанова Д. С. Вплив нової податкової реформи на перспективи функціонування суб'єктів середнього підприємництва. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9426>. DOI: [10.32702/2307-2105-2021.10.15](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.10.15)
6. Іванов С.В. Вплив збройного конфлікту (війни, бойових дій) на вартість підприємства: [монографія]. Дніпропетровськ: Вид-во Маковецький, 2015. 175 с.

References.

1. Strategy of economic development of Donetsk and Luhansk regions for the period up to 2030. (2021), available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-strategiyi-ekonom-a1078r> (Accessed 01 January 2022).
2. Development of Luhansk region in the conditions of military conflict: aspect of positioning (2019), Zablodska IV, Melnikova OA, Zablodska DV, Forecasting and planning of economic development: microeconomic and macroeconomic levels: [monograph]. Riga: Izdevniecība "Baltija Publishing", pp. 223-239.
3. Kalnyi, S. (2021), "Specific of small and medium-sized enterprises under innovative development of regions", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9713> (Accessed 1 December 2021). DOI: [10.32702/2307-2105-2021.12.77](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.77)
4. Ustymenko V., Pashyna N., Sieriebriak K., Hrechana S., Zablodska D. et al. (2021), Conceptual content of infrastructural support for the development of post-conflict territories of Luhansk region in the war conflict and pandemic conditions. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. Vol. 43. No. 1. pp. 66–76.
5. Skrypyuk, S., Shepel, I. and Stepanova, D. (2021), "The impact of the new tax reform on the prospects of the functioning of medium enterprises", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 10, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9426> (Accessed 21 Apr 2021). DOI: [10.32702/2307-2105-2021.10.15](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.10.15)
6. Ivanov S.V. (2015), Influence of armed conflict (war, fighting) on the value of the enterprise: [monograph]. Dnepropetrovsk: Makovetsky Publishing House. 175 p.

Стаття надійшла до редакції 21.02.2022 р.